

**МОДЕЛЮВАННЯ СЛОВЕСНОГО
ПОРТРЕТА ЖІНКИ ЗАСОБАМИ
ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ
(на матеріалі «Щоденника страченої»
Марії Матіос)**

У статті йдеться про специфіку творення і сприймання словесного образу закоханої жінки-персонажа в психологічній розвідці Марії Матіос «Щоденник страченої», написаної у формі жіночого щоденника-діаруша, обрамленого самостійним сюжетом. Окреслено багатий репертуар експресем – синтаксичних одиниць, ужитих в експресивно-стилістичній функції, що репрезентують одну зі специфічних рис української ментальності – кардоцентризм.

Ключові слова: словесний образ, щоденниковий дискурс, діаріуш, авторська інтенція, експресивний синтаксис, актуалізація, синтаксичні одиниці, лінгвостилістичні функції.

В статье рассматривается специфика создания и восприятия словесного образа влюбленной женщины-персонажа в психологическом романе-исследовании Марии Матиос «Дневник казненной», который написан как диаруш, обрамленный самостоятельным сюжетом. Установлен богатый репертуар экспресем – синтаксических единиц, которые писатель употребляет в экспрессивно-стилистической функции для репрезентации одной из специфических черт украинской ментальности – кардоцентризма.

Ключевые слова: словесный образ, дневниковый дискурс, диаруш, авторская интенция, экспрессивный синтаксис, актуализация, синтаксические единицы, лингвостиллистические функции.

The article is dedicated to the creation and perception peculiarities of verbal appearance of the character of woman in love in psychological exploration of Maria Matios «Diary of executed», written in form of woman's diary, framed a separate plot. Relevance of the proposed work makes the necessity of complex description of functionally-semantic categories of expressivity, means of its realization. There is a hypothesis that syntactic structure of the phrase and its expressiveness occurred due to special author's style.

Analysis of functional aspects of expressive potential of syntactic units of Ukrainian prose text by understanding the writer's intentions is the aim of the article.

Realization of the purpose foresees the decision of tasks: 1) to generalize basic directions and achievements of study of status of patterns of expressive syntax; 2) to set typology of expressive syntactic units in fiction; 3) to define stylistic potential of syntactic expressions in the psychological novel of Maria Matios «Diary of executed».

To the expressive receptions of the creative writing M. Matios belong such expressive techniques as parcelation, joining, lexical repeats, interrogative constructions in monologue speech, nominative sentences, inserted constructions which activate attention of the reader on semantic and stylistic centres of linguistic context. This enables authoress to attain maximal concentration and to give expressiveness to the character's speech. Complex consideration-sentences that are built upon a pattern «statement – refuse», show the associative world of Larysa Kovalchuk, the author of diary, increase emotional tone of speech in fiction. Constructions of conversational syntax are typical for text. There are incomplete and ragged sentences, words-suggestions, words-appeals among them. They provide effortless presentation and help to achieve emotional effect, make stylistic context informal and relaxed communication.

It's noticed that a varicoloured intonation palette is presented in a novel – exclamation / interrogative / uninterrogative. It helps the author to strengthen emotional and sensual picture, to reproduce drama of sense of protagonists on a paper and to accent attention of the reader on the development of the storyline prompting him (her) to emotional and intellectual labour, to the considerations on eternal questions of life and comprehension of vital priorities.

Punctuation marks are also effective means of expressivity in the novel of M. Matios. They help to represent the internal world of the character. Different types of expressions provide the realization of philosophical and aesthetic concept of the author and represent the peculiarity of Ukrainian mentality – cordycentrism.

Key words: verbal appearance, diary discourse, writer's intention, expressive syntax, actualization, syntactic units, linguistic and stylistic functions.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях текст постає не лише як змістова, структурно-семантична чи інтонаційна цілісність, але й як особлива когнітивно-мовленнєва площина, у якій відображено авторські інтенції, національну маркованість лексичних і фраземних засобів, а також способів сполучення слова зі словом, речення з реченням у тексті, унаслідок чого створюються особливі художні конотації та експресивність, неповторна «мовна картина світу» письменника (Е. Береговська [3], Н. Гуйванюк [5], С. Єрмоленко [8], А. Загнітко [12], І. Ковтунова [13] та ін.). У цьому аспекті на часі розв'язання актуальних проблем експресивного синтаксису, окреслених ще в 60-х рр. ХХ ст. Шарлем Баллі [1, с. 20].

Лінгвістичні засади експресивності як основного атрибута всіх функційних стилів, окрім офіційно-ділового, знайшли відбиток у фундаментальних працях з теорії художньої мови Ш. Баллі [1], В. Виноградова [4], О. Потебні [17] та ін.

Починаючи з 60-х рр. ХХ ст., у мовознавстві з'явився спеціальний термін «експресивний синтаксис», хоч до цього часу саме поняття експресії в синтаксисі залишалося нечітко окресленим. Його й нині по-різному тлумачать мовознавці, пропонуючи різні підходи до наукової інтерпретації художнього тексту: у *функційно-прагматичному аспекті* (Ф. Бацевич [2], А. Загнітко [12] та ін.), *лінгвостилістичному* (П. Дудик [6], А. Єфімов [9], О. Кульбабська [14] та ін.), *художньо-естетичному* (К. Сєдов [18], А. Сковородников [19], В. Чабаненко [20]).

Актуальність пропонованої роботи полягає в потребі комплексного опису функційно-семантичної категорії експресивності, засобів її реалізації на рівні синтаксису речення й тексту. Незважаючи на значні напрацювання в царині лінгвостилістики та експресивного синтаксису, нині є чимало проблем щодо систематизації та встановлення синтаксичних параметрів **експресем** – елементів лінгвостилістичної системи письменника, мовленнєвих одиниць, ужитих в експресивно-стилістичній функції, яка поєднує в собі власне лінгвістичне з емотивним, волюнтативним, естетичним, художньо-образним, оцінним тощо [5, с. 473].

Мета статті – аналіз функційних аспектів експресивного потенціалу синтаксичних одиниць українськомовного прозового тексту через осмислення письменницьких інтенцій. Реалізація мети передбачає виконання завдань: 1) узагальнити основні напрями та здобутки вивчення статусу конструкцій експресивного синтаксису; 2) установити типологію експресивних синтаксичних одиниць у художньому тексті; 3) визначити стилістичний потенціал синтаксичних експресем у психологічній розвідці Марії Матіос «Щоденник страченої» [15], що на 90% написаний у формі жіночого щоденника, обрамленого самотійним сюжетом.

За жанром аналізований твір уналежнюємо до специфічного

різновиду щоденникового дискурсу – *diariuша* (лат. *diario* – щоденний) – це записи певної особи про події свого зовнішнього та внутрішнього життя. Характерною особливістю цих записів є: 1) дотримання плану подій (часом з перервами, зумовленими певними обставинами чи станом автора щоденника); 2) суб'єктивність (мова – від першої особи, т. зв. Я-висловлення, а тема – залежно від інтересів мовця); 3) обов'язкове оприлюднення записів, а отже, орієнтація на читацьку аудиторію.

Вибір матеріалу дослідження обґрунтований тим, що в «Щоденнику страченої» простежуємо одну зі специфічних рис українського менталітету – «кордоцентризм» (грецьк. *cardia* – серце та лат. *centrum* – осердя), тобто розуміння дійсності не стільки мисленням («головою»), скільки «серцем» – емоціями, почуттями [15]. Перед нами нотатки («жіночий літопис», «талмуд») з особистого життя головного персонажа – Лариси Михайлівни Ковальчук, які відтворюють її мінливий емоційно-психологічний стан у прагненні до особистого щастя й гармонії. Отож, гадаємо, цікаво буде окреслити той репертуар синтаксичних одиниць, що дає читачеві змогу зануритися у внутрішній світ «нової героїні», наділеної гострим критичним розумом, освіченої, творчої жінки, яка постійно перебуває в пошуку відповідей на свої запитання, піддаючи сумніву правильність «облаштування» світу.

Заслуговує поцінування думка А. Загнітка: «У сучасній лінгвістичній та літературознавчій науці не викликає ніякого сумніву своєрідність синтаксичного рівня художнього твору» [12, с. 493]. Оскільки в текстах красного письменства слово перебуває в найбільш «напруженій» формі, то саме тут апробуються новаторські підходи до реченнєвої організації. Дослідник вважає розгляд синтаксичного рівня загально філологічною проблематикою, а суто лінгвістичним аспектом у ній називає встановлення закономірностей сполучуваності лексем, організації речень, витворення внутрішньотекстових одиниць, простеження довжини речення, окреслення частотності надкоротких, довгих і наддовгих речень, з'ясування їхнього текстотвірного потенціалу, виявлення способів ускладнення реченнєвої

структури додатковими носіями інформації тощо. До цього переліку, на нашу думку, варто додати й синтаксичні маркери експресивності.

В енциклопедії «Українська мова» (автор словникової статті – С. Єрмоленко) подано визначення експресивності як властивості мовної одиниці «підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом інтенсифікації виразності мовного знака, засобом суб'єктивного увиразнення мови. Через експресивність виражальних засобів мовець передає своє ставлення до повідомлення і до адресата» [7, с. 170].

Дещо уточнює поняття експресивного В. Чабаненко: «Експресія – це не те, що надає мовленню емоційності, образності, характерності, а те, що само породжується емоційністю, образністю, характерністю і т. ін. мовлення» [20, с. 137]. Аналізуючи художній твір, дуже важливо віднайти ті мовні засоби художності, які роблять мову письменника експресивною, художньо-образною: неповні речення, парцельовані чи приєднувальні конструкції, різноманітні вияви фігурально-риторичних реченнєвих конструкцій тощо.

Ми переконані, що самотність стилю письменника зумовлена передусім синтаксичною будовою фрази, а її експресивність – характером авторського почерку, його мовної естетики. Тому, досліджуючи ідіостиль письменника, важливо проаналізувати характерні засоби художності, які роблять авторську мову експресивною, художньо-образною, уяскравлюють його синтаксичний почерк [14, с. 24], а також визначити специфічні побудови, які створюють «архітектурний ансамбль» його творів [5, с. 413].

До експресивних синтаксичних одиниць традиційно уналежнюють такі засоби художності, як синтаксичні синоніми, стилістичні фігури (антитези, градації, анафори, інверсії, замовчування, риторичні питання, риторичні звертання, паралелізми тощо). Для відповідної стилістичної характеристики синтаксичних конструкцій беруть до уваги не лише порядок слів і формальну синтаксичну структуру, а її лексичне наповнення, ситуативний чинник, актуалізацію [5, с. 417], «комунікативну

інтенцію висловлення, що охоплює ситуацію спілкування, наміри мовця, оцінку суспільно узвичаєного типу комунікації, визначеної розвитком літературної мови й виробленими стилями спілкування» [8, с. 114].

І. Завальнюк розширила інвентар типових експресивних побудов, серед яких: 1) ланцюги номінативних речень; 2) риторичні питання; 3) специфічні питальні речення, що перебивають монологічний виклад задля оживлення мовлення, імітації живого спілкування; 4) спонукальні речення; 5) риторичні оклики; 6) вставні та вставлені одиниці; 7) експресивно-стилістичне словорозташування (інверсія); 8) лексичні повторення із синтаксичним поширенням; 9) парцельовані конструкції; 10) приєднувальні структури. Усі вони виконують низку соціолінгвістичних функцій: впливу, привернення уваги адресата, переконання, вираження емоцій, актуалізації, виокремлення тощо [11, с. 10].

Н. Гуйванюк, досліджуючи синтаксичні експресеми, переконливо доводить, що їх репертуар охоплює не лише фігурально-риторичні реченнєві конструкції, синтаксичні одиниці різної будови, зазначені вище, а й речення, ускладнені частками, вигуками, лексемами оцінної семантики, т. зв. мовними парадоксами, які «стають своєрідними експресивними модифікаторами змістів висловлень» [5, с. 417].

Психологічна розвідка М. Матіос «Щоденник страченої» [15] уяскравлює різні експресивні конструкції, з-поміж яких особливе місце посідає **парцеляція** – «спосіб мовленнєвого оформлення єдиної синтаксичної одиниці – речення кількома комунікативними одиницями – фразами» [10, с. 461] для увиразнення змістової значущості висловлення, актуалізації його інформативності й експресивної виразності. Наприклад, у простих двоскладних й односкладних реченнях спостережено парцелювання: 1) головних членів: *Випускаю волосся. Воно давно неціловане. Зів'яле* (с. 121); *А я дивилася, як дивиться він. І мені було тепло. І гарно. І байдуже. І всяко* (с. 100); 2) прислівних поширювачів: а) обставинного типу, що виражають широке коло семантичних відтінків – способу дії, причини, міри і ступеня

тощо: *Перед тим він обцілує мене. Довго. Лагідно. Мовчки* (с. 184); *Бережливо можна ставитися навіть до чужої людини. З чемності. З розуміння* (с. 54); *Я його ревную. Страшно. По-чорному. Без тями* (с. 93); б) узгоджених і неузгоджених означальних: *Я згадую наші перші зустрічі. Палкі. Несамовиті. Виснажливі. Скупі на слова, але щедрі на пристрасть* (с. 174); *Залишається неясне відчуття туману. Запаморочення. Чарів* (с. 114); 3) ускладнювачів структурної схеми: а) порівняльних зворотів: *Мабуть, уперше я хочу зануритися в себе, дістатися самого дна – і подивитися звідти ясними, чесними очима на теперішнє, таке невизначене, розпанахане і зболіле. Як моя грудна клітка* (с. 13); б) пояснювально-уточнювальних конструкцій: *А далі він робив з мене квітку. Нічну. Матіолу* (с. 100). Отже, парцеляція як спосіб комунікативної реалізації висловлення є функційно-значущим відхиленням від типового зразка, що його виявляємо в максимальній актуалізації парцельованого компонента.

Парцельована предикативна одиниця у складному реченні часто набуває значення зумовленості, уточнення, звуження семантики: *Боже праведний... як мало треба, щоб агресія люті перетворилася на сльози. Бо в черговий раз нагло – без попереджень – сльовим потоком накопичується біль: і я стаю невиправдано плаксивою песимісткою* (с. 13); *Море сліз. Одначе... я ж ніколи не була плаксивою* (с. 102); *Я б хотіла й собі такого чоловіка. І щоб він спав так само красиво й незалежно...* (с. 30). Посідаючи рематичну позицію в комунікативній структурі речення різнотипні парцельовані конструкції є яскравим засобом аранжування смислів або видозміни функційної перспективи висловлення. Вони ієрархізують зміст повідомлення відповідно до авторського задуму і його лінгвокреативності, акцентуючи на суб'єктивному сприйнятті дійсності.

Окрім того, стан Лариси Ковальчук увиразнюють у тексті **приєднувальні конструкції**, що сприяють концентрації уваги читача на драмі й напрузі почуттів головного персонажа: *Та все одно закінчити одним: світовим присудом про куртизанську жіночу натуру. І не більше* (с. 58), *Вона повинна найбільше знати*

всього. *І потворного також* (с. 74), *Туди може втрапити хіба що огірок. І той зогне від пустки* (с. 44). Сегментовані конструкції паралельно з «класичними» моделями демонструють широкі можливості варіювання синтаксичних одиниць, що відбивають той самий фрагмент дійсності різнотипними структурами.

Характерною рисою експресивного синтаксису «Щоденника страченої» є часте вживання авторських порівняльних конструкцій, що розгортають думку відповідно до уявного світу персонажа, напр.: *Він [страх. – О.К.] заповзає в середину слизьким гадом і звиває собі кубло десь у ямі між грудьми* (с. 10); *Блаженна. Як собака, що має сказ, – скажена. Шалена. Несамовита. Не сповна розуму. Непідсудна. Божевільна. Не...* (с. 67); *Я вилетіла зі спальні, як ошпарена* (с. 30). Регулярні також і речення з ментальними предикатами *здаватися, уявлятися, видаватися* тощо, які ускладнюють висловлення асоціативно-семантичними перехрещеннями: *Сімейне життя мені уявлялося зовсім іншим, бурхливішим, чи що... не таким регламентованим і прісним* (с. 107); *Моє теперішнє ввижається суцільно чорним саваном... Гм... саванів чорних начебто не існує. Але в мене все стрімголов* (с. 12); *Я ходжу вулицями – і здається, що на чолі в мене написано: причинна від химерної любові* (с. 67).

Особливої експресивності М. Матіос досягає за допомогою: 1) **нанизування номінативних речень**, що створюють ефект «карбованого мовлення»: *Є нападник. Є зброя. Відбитки пальців. Балістична експертиза* (с. 160); 2) **питально-констатувальних конструкцій** як засобів прихованої діалогізації: *Чи має жінка знаряддя тортур? Має. Руки. Язик. Губи* (с. 72); 3) **повторів лексично тотожних компонентів в актуалізованій позиції**: *Іншого не хочу. Іншого не маю* (с. 54).

Емоційної напруги додають тексту **вставлені конструкції** – маркери авторської модальності, що виражають: 1) причину: *...невже в найтяжчому горі (бо що є тяжче від смерті матері?) людина може бути байдужою* (с. 29); 2) час: *Це мене так вразило, що всі чотири уроки (а ми тоді ходили в третій клас) я крадькома, і з очевидним осудом, дивилася на Галю...*

(с. 28); 3) припущення: *Учора від дурного спинила думка, що тут топитися не слід: моя добра подруга не винна в моїй драмі, щоб потім невинну жінку тягали міліціями, а ще потім (все може бути) – посадили за таку ж тюремну огорожу, як онде бовваніє попереду* (с. 48); 4) асоціацію: *І я ступила на поріг маленької – схожої на капличку – церкви* (с. 79); 5) місце: *Читаю колись переписане від руки (не знаю звідки)* (с. 103); 6) характеристику: *Я повинна би тішитися, що знайшлася бодай одна жива душа – іще невинна і незаплямована, – якій ми потрібні не з примусу і не з лукавства* (с. 169); 7) спосіб дії та порівняння: *Багато років, та що там років – десятиліть – нам ніщо не боронить спати по діагоналі чи впоперек ліжка, а ми спимо, чи вдаємо, що міцно спимо (поодиночі!, як справжні аристократи) в різних кімнатах* (с. 172); 8) уточнення: *Хоча наші (точніше чоловікові) не такі вже й скромні статки з минулого, які пропадають у цій глушині разом з нами, дозволяють не відмовляти собі ні в чому* (с. 164).

Окрім вставних і вставлених конструкцій, своєрідними емотиконами слугують інші суб'єктивно-модальні форми, наприклад, вигуки зі значенням роздуму, захоплення, розпачу, страху: *Е, ні-і-і... Серце уміє розпізнавати, що є любов, а що пустоти* (с. 86); *О, ні. Він мене не покинув – просто сів у машину, ліниво висунувши долоню з вікна* (с. 101); *Хм... ну й придумала: гармонійна система сіамського каліцтва* (с. 14); *Ага, таки так! Цуцик* (с. 60); *Ох, як же можна любити, коли любиш...* (с. 62); *Ми так тут усі за вас спереживалися, що Боже милий!* (с. 140).

Динамічності монологічному мовленню героїні надають **складні речення** із семантикою результату, наслідку, раптової зміни подій: *Тільки причаївся – знов оживає, відновлюється* (с. 142), *Ти зі мною – і світ може йти стрімголов!* (с. 32), *Отак сіли в машину – і гайда* (с. 108); до того ж речення-міркування, вагання, побудовані за схемою «констатація – заперечення», яскраво відбивають асоціативний світ Лариси Ковальчук: *А ти стоїш як світова вдова – не вдова, наречена – не наречена, а просто жінка-сирота чи жінка-смертниця* (с. 106).

Трапляються в щоденникових записах й **риторичні запитання**: *Хто що може зловити з-під землі?* (с. 42); *Хіба може*

папір передати драму людських стосунків? (с. 155) та **питальні єдності**: *Які ж це бур'яни, коли це петрушка в бур'янах. Чи бур'яни в петрушці? Це як людина в гріхах чи гріхи в людині? А й справді, що тоді викорінювати: людину з гріхів чи гріхи з людини?* (с. 36). На нашу думку, М. Матіос, використовуючи таку стилістичну фігуру, виформовує діалог із внутрішнім та зовнішнім мікросвітами героїні, а також підсилює емоційний тон мовлення, поглиблює граматичний ефект висловлення, зосереджує увагу читача на семантико-стилістичних центрах мовного контексту, надає висловленню динамічного емоційно-експресивного колориту.

Типовими для текстової тканини є **конструкції розмовного синтаксису**, серед яких *неповні та обірвані речення, слова-речення, слова-звертання*, що ввійшли до трьох типів зв'язного мовлення – монологів, діалогів та полілогів. Вони надають художньому твору невимушеного викладу та сприяють досягненню ефекту емоційності, наближують стилізований контекст до образу реальної усно-розмовної невимушеної комунікації. Напр.: *Всі знають. Не лиш я* (с. 110); *А на годиннику – завжди третя ранку* (с. 117); *Коли б у мене були діти... Ах, діти...* (с. 56); *Е, ні-і-і... Серце уміє розпізнавати, що є любов, а що пустоти* (с. 86); *– Дурдо-о-ом!!! – схопився за голову прокурор* (с. 155); *Господи... як він спав...* (с. 62). На нашу думку, неповні речення в художньотекстовому цілому варто розглядати і як руйнівні когезійні форми.

Принагідно зауважимо, що в «Щоденнику страченої» репрезентовано різнобарвну **інтонаційну палітру** – окличну / неокличну, питальну / непитальну (розповідну, бажальну і спонукальну), що дає авторці змогу, незважаючи на своєрідну монологічну сповідь, додати художньому творові емоцій, що переповнюють жінку, відтворити на папері драму почуття головних героїв та акцентувати увагу читача на розвитку сюжетної лінії, спонукаючи до емоційної та інтелектуальної «сродної праці», до роздумів над вічними запитаннями і проблемами дійових осіб, до осмислення життєвих пріоритетів.

Психологічна розвідка М. Матіос, окрім експресивності синтаксичних конструкцій, відзначена ще й емоційністю, яку авторка увиразнила за допомогою **знаків пунктуації**, що відображають внутрішній світ героїні, «мереживо» чи «плетиво» її думок. Зокрема, подвійний знак **?!**, підпорядковуючись авторській модальності, передає складну інтонацію запитання-оклику; нагромадження однотипних розділових знаків чи то **???**, чи то **!!!** підсилюють емоційно-експресивну інтонацію мовлення оповідача, оприявнюють «авторську інтуїцію» (за Л. Щербою) тощо. Пунктуація в цьому разі підпорядкована внутрішньому голосу, осмислена як найважливіша деталь, яка допомагає надати думці витонченості [5, с. 491].

До експресивних прийомів творчого почерку М. Матіос належать парцеляція, приєднання, лексичний повтор із синтаксичним поширенням, питальні конструкції в монологічному мовленні, номінативні речення (здебільшого ланцюжки номінативних речень), вставлені конструкції, що активізують увагу читача, дають авторові змогу досягти її максимальної концентрації та надати мовленню персонажа виразності. Експресивні підпорядковані реалізації філософсько-естетичної концепції письменниці.

Важливість подальших наукових студій засобів експресивного синтаксису вбачаємо в дослідженні узусного, емпіричного й логічного значення синтаксичних одиниць, а також й індивідуально-символічного змісту, що розкриває перспективу прочитання художнього твору загалом в умовах нового культурного дискурсу.

Бібліографічні посилання

1. **Балли Ш.** Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М. : УРСС, 2001. – 416 с.
2. **Бацевич Ф. С.** Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 376 с.
3. **Береговская Э. М.** Очерки по экспрессивному синтаксису / Э. М. Береговская. – М. : URSS, 2004. – 208 с.
4. **Виноградов В. В.** О языке художественной прозы /

- В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1980. – 360 с.
5. **Гуйванюк Н.** Слово – Речення – Текст : вибр. праці / Н. Гуйванюк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 664 с.
 6. **Дудик П. С.** Стилiстика сучасної української мови. – К. : Академія, 2005. – 368 с.
 7. **Єрмоленко С.** Експресивність / С. Єрмоленко // Українська мова : енциклопедія / ред. В. М. Русанівський. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 170–171.
 8. **Єрмоленко С. Я.** Лінгвістика: основні поняття, напрями й методи дослідження / С. Я. Єрмоленко // Мовознавство. – 2005. – № 3 / 4. – С. 112–125.
 9. **Ефимов А. И.** Стилистика художественной речи / А. И. Ефимов. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1961. – 517 с.
 10. **Жайворонок В. В.** Парцеляція / В. В. Жайворонок // Українська мова : енциклопедія / ред. В. М. Русанівський. – К. : Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана. – С. 461–462.
 11. **Завальнюк І. Я.** Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ ст. : структура та прагматилістичні функції : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / І. Я. Завальнюк. – К., 2010. – 36 с.
 12. **Загнітко А. П.** Теоретична граматики української мови : синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 662 с.
 13. **Ковтунова И. И.** Поэтический синтаксис / И. И. Ковтунова. – М. : Наука, 1986. – 205 с.
 14. **Кульбабська О. В.** «Пишу, як серце диктує...» (Ідіостиль Сидора Воробкевича) / О. В. Кульбабська, Н. О. Шатілова. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 456 с.
 15. **Матіос М.** Щоденник страченої / М. Матіос. – Львів : Піраміда, 2005. – 192 с.
 16. **Переломова О.** Інтертекстуальність сучасного фемінного дискурсу (спостереження за структурою повісті О. Забужко «Інопланетянка») [Електронний ресурс] / О. Переломова. – Режим доступу : [http://visnyk.Sumdu.Edu.ua/archiv/2006\[11\(908\)1\]](http://visnyk.Sumdu.Edu.ua/archiv/2006[11(908)1]) 16. Perelom.

17. **Потебня А. А.** Из записок по русской грамматике : в 4-х т. / А. А. Потебня. – М. : Учпедгиз, 1958. – Т. 1–2. – 536 с.
18. **Седов К. Ф.** Общая и антропоцентрическая лингвистике / К. Ф. Седов. – М. : Изд. дом «Яск», 2016. – 440 с.
19. **Сковородников А. П.** Экспрессивные синтаксические конструкции современного русского литературного языка: опыт системного исследования / А. П. Сковородников. – Томск : Томск. ун-т, 1981. – 255 с.
20. **Чабаненко В. А.** Основи мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища шк., 1984. – 168 с.